

كوردستانى پاش كورۇنا; كارىگەرييه سياسى و ئەمىنيەكانى كورۇنا لەسەر كوردستان

30-03-2020

نووسەرەكان

زريان رۇژھەلاتى

كورتە : بئابووونەوہى خىراى كورۇنا وەك گەورەترين ھەرەشەى مانەوہى مرۇبى لە جىھان لە نيوہى يەكەمى سالى 2020دا، واىكرد مرۇشەكان لەمالەوہ خوراك بۇ كاتى تەنگانە ھەلگرن و ھەولى خۇپارىزى بدەن. بەھەمانشيوہ، دەولەتانىش كۆنترۇلپان لەسەر سنوورەكانيان زياتركرد وھاتوچۇ، ئالوگۇرى بازركانى و پيوہندى دىپلۇماسيشيان كەمكردۆتەوہ. تاك و دەولەت لە سەرتاسەرى دنيا تەقەلاى مانەوہ دەدەن.

بلاو بوونەوہی خیرای کورۇنا وەك گەورەترین ھەرپەشەى مانەوہى مرۇبى لە جىھان لە نىوہى بەكەمى سالى 2020دا، واىكرىد مرۇقەكان لەمالەوہ خۇراك بۇ كاتى تەنگانە ھەلگرن و ھەولى خۇپارىزى بەدەن. بەھەمانشيوہ. دەولەتانیئىش كۇنترۇلىان لەسەر سنوورەكانیان زياتكرىد وھاتوچۇ، ئالوگۇپرى بازىرگانی و پىوہندى دىپلۇماسىشىان كەمكرىدۆتەوہ. تاك و دەولەت لە سەرتاسەرى دنيا تەقەلاى مانەوہ دەدەن. ئەمە بەكەمجار نىيە مرۇقەبەتى تووشى پەتايەكى عالەمگىر بىت بەلام، رەنگە ھىچ وەختى وەك ئەمەى كۇرۇنا ترسىكى گىشتىگرى درووستنەكرىدبىت. بەشكى ئەمە بۇ ئەوہ دەگەپتەوہ كە جارى جاران بەكارھىنانى میديا و سۇشیاالمىدىا ئەوہندەى ئىستا باو نەبووہ ھەتا مرۇقەكان، بە ئاسانى ھەوالى شوپنەكانى دىكەيان پىبگات. لەوہش بترازى، كۇنترۇلى كەمتر بەسەر جوولەى زانىارىبەكان ماوہ. ئىستا ھەرتاكىك دەتوانىت سەرچاوپەكى زانىارى بىت كە بىگومان، كۇنترۇلكردىان لەلايەن دامەزراوہى دەولەتەوہ كارىكى ئاسان نىيە.

دنياى سياسى لەدواى كۇرۇنا چۇن دەبىت و لەوہش گرىنگر كوردستانى پاش كۇرۇنا چۇن دەبىت؟ ئەم پرسىارە لە دۇخى ئىستادا، كە دنيا ھەلەوگىرى كۇرۇنا بوو و خەمى سەرەكى تووشنەبوون و چاكبوونەوہى، پرسىارىكى گەشپىنانەبە. بەلام ئەزموونەكانى رابردووش دەريانخستووہ كە تواناى مرۇق بۇ زالبوون بەسەر ئافات و گرىتە سرووشتىبەكانى وەك پەتا گىشتىگرەكان كەم نىيە. ئەگەر بمانەوہ سەرەداونىكمان لەبارەى داھاتوو دەسكەوئت دەبى لانىكەم دوو فاكترى گرىنگ لە پىشچاوبىگرىن: بەكەيان ركابەرى و پىوہندىبە ناوچەبى و نىوہولەتیبەكانە و ئەوى دىكەشيان ئەو گۇرانكارىبانەبە كە لەوانەبە لە ئاستى دەولەت- وئاتىكدا رووبدەن. بىگومان تىگەبىشتن لەوانەش دىمەنى كوردستانى پاش كۇرۇنامان بۇ روونتر دەكاتەوہ.

رووداوہ دەگمەنەكانى ژيانى مرۇق لە جەنگەوہ بگرە ھەتا قەيرانى ئابوورى، داھىنانى تەكنەلۇژىبايەكى بنەپەتى و تەنانتە كارەساتە سرووشتىبەكانىش دەتوان وەرچەرخانىك لە ژيانى مرۇقايەتى و دنيا سياسىبەكەيدا درووستبەكەن. ئەم بابەتە لەو دەلاقەبەوہ تەماشاي كۇرۇناش دەكات و پىيوايە كارىگەرىبەكانى ئەم پەتا گىشتىگرە تەنھا بە تەندرووستى مرۇقەكان و ژمارەى دانىشتوانى گۇى زەبووہ سنوودارنامىنىت. كۇرۇنا سياسەتى دنياش بەرەو گۇرانكارى دەبات ھەرچەند كە لەوانەبە، كارىگەرىبەكەى لەسەر ھەموو دەولەتانى جىھان وەك بەك نەبىت.

ئەم بابەتە لەلايەك ھەولیداوہ تابەتمەندىبە گىشتىبەكانى ئەو وەرگۇرپانە پىشانىدات كە لەوانەبە لە قۇناخى پاش كۇرۇنا بىنە دى و لەلايەكى دىكەش، ھەولیداوہ ئەوہ دەرخت كە چۇنچۇنى لاوازى سىستەمى تەندرووستى، وابەستەبى ئابوورى و نوقسانى سىستەمى پەرەوہردەبى لە عىراق و كوردستان، دەتوانن بىنە ھەرپەشەبەكى ئاسايشى نىشتمانى. بىچگە لەوہ، وايداناوہ كە ھەرپەشەكانى ئاسايشى زياتر بۇ كوردستان درووستدەبن و گەشەكرىنى دەسەلتەگرەبى، ئىسلامگەرايى سياسى لە كوردستان كە بەرلە كۇرۇناش ھەبوون، خىراتر دەبن. ھەرچەند ھەندىكجار قەيرانەكان رۇلىان لە كەمكرىدەوہى ناكۇكىبەكاندا ھەبە بەلام كۇرۇنا، گۇرانكارىبەكى رىشەبى لە سرووشتى مەملانىبى كوردى - كوردى درووستنەكرىدوہ و واديارە ھىزە كوردىبەكان لەو شوپنەبى كە مابوون درىزە بە ناكۇكىبەكانیان دەدەن.

لىنىكى تەواوى لىكۇلىنەوہكە:

[كوردستانى پاش كۇرۇنا](#)